

Zaaknummer : 00593534
Ons Kenmerk : ODH-2021-00048997
Datum : 15 april 2021

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 7 mei 2020 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag is ingediend door het Erasmus Universitair Medisch Centrum. De aanvraag betreft het vangen van levende wilde eenden in een eendenkooi ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek in de gehele provincie Zuid-Holland. Het betreft uitsluitend het vangen van dieren buiten het daarvoor geldende jachtseizoen. Daar de vigerende ontheffing van de kooikers hier niet op ziet, is voorliggende ontheffing aangevraagd. Van de dieren wordt een uitstrijkje afgenomen. De eenden worden direct na monsternamen ter plaatse weer vrijgelaten. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vangen van de wilde eend (*Anas platyrhynchos*), de smient (*Anas penelope*), de wintertaling (*Anas crecca*), de pijlstaart (*Anas acuta*), de krakeend (*Mareca strepera*), de slobbeend (*Anas clypeata*), de kuifeend (*Aythya fuligula*) en de tafeleend (*Aythya ferina*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2025.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Erasmus Universitair Medisch Centrum;
- II. voor het vangen van de dieren het volgende vangmiddel aan te wijzen: eendenkooien;
- III. de voorschriften 1 tot en met 12 te verbinden aan deze ontheffing;
- IV. de aanvraag en de aanvullende informatie van 24 februari 2021, 12 maart 2021, 26 maart 2021 en 31 maart 2021 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- V. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2025.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a na afloop van het jachtseizoen, bij de start van de onderzoekshandelingen de vanglocaties en betreffende contactpersonen voor het betreffende jaar schriftelijk te melden;
 - b eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering een week van te voren schriftelijk te melden;
 - c de beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van te voren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van flora en fauna.
- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het Projectplan.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en een dagelijks logboek van de vangacties en de monsternamen op de locatie aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichhouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen langs de elektronische weg, leesbaar worden getoond.
- 4 De ontheffinghouder dient, met in achtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de werkzaamheden uit te voeren zoals beschreven in het Projectplan en de aanvullende informatie van 24 februari 2021 en 31 maart 2021.

Negatieve gevolgen op de dieren dienen te allen tijde tot een minimum te worden beperkt. Indien de daartoe gestelde maatregelen in het Projectplan niet afdoende blijken dan wel indien er betere alternatieven beschikbaar zijn, dan dienen deze te worden toegepast. Hiervan dient expliciet verslag te worden gedaan in het dagelijkse logboek (vs3.) en het jaarverslag (vs. 11).

Specifieke voorschriften

- 5 De ontheffinghouder dient de onderzoekshandelingen uit te voeren onder begeleiding van de bevoegde en geregistreerde kooikers die genoemd zijn in paragraaf 3.6 van het projectplan en door daartoe gekwalificeerd personeel als bedoeld in de Wet op de Dierproeven.
- 6 De aangegeven handelingen mogen uitsluitend worden verricht voor het in het Projectplan genoemde onderzoek en de in voorliggend besluit genoemde eendensoorten. Indien bij het uitvoeren van de handelingen van het onderzoek andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen, dienen deze direct los gelaten te worden.
- 7 Wanneer onverhoopt ondanks de bedoelde zorgvuldigheidsbepalingen daartoe (vs. 5) schade aan dieren optreedt, dient het dier onverwijld medische zorg te krijgen.
- 8 Dieren worden vrijgelaten op de locatie van vangst, of op zichtafstand hiervan.
- 9 De ontheffinghouder dient jaarlijks voor 31 januari van het opvolgende jaar een verslag uit te brengen aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid over de wijze waarop gebruik gemaakt is van de ontheffing met daarin opgenomen:
 - a De aantallen gevangen vogels per soort;

- b Datum en tijd van de vangsten;
- c Het aantal gewonde vogels;
- d De vanglocatie;
- e Naam van de begeleidende kooiker en betrokken onderzoekers verantwoordelijke voor de monstername.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 7 mei 2020 hebben wij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (verder: Wnb) ontvangen. De aanvraag is ingediend door het Erasmus Universitair Medisch Centrum. De aanvraag betreft het vangen van levende wilde eenden in een eendenkooi ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek in de gehele provincie Zuid-Holland. Het betreft uitsluitend het vangen van dieren buiten het daarvoor geldende jachtseizoen. Daar de vigerende ontheffing van de kooikers hier niet op ziet, is voorliggende ontheffing aangevraagd. Van de dieren wordt een uitstrijkje afgenomen. De eenden worden direct na monsternamen ter plaatse weer vrijgelaten. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk vangen van de wilde eend (*Anas platyrhynchos*), de smient (*Anas penelope*), de wintertaling (*Anas crecca*), de pijlstaart (*Anas acuta*), de krakeend (*Mareca strepera*), de slobeend (*Anas clypeata*), de kuifeend (*Aythya fuligula*) en de tafeleend (*Aythya ferina*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2025.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- Projectplan (ongedateerd);
- Projectvergunning Dierproeven met aanvraagnummer AVD1010020174524, afgegeven op 21 maart 2018 door de Centrale Commissie Dierproeven;
- Door RVO op 19 december 2014 verleende ontheffing voor het betreffende onderzoek gedurende 2015-2019 met kenmerk FF/75A/2014/054;
- Door RVO op 14 december 2009 verleende ontheffing voor het betreffende onderzoek gedurende 2010-2014 met kenmerk FF/75A/2009/067.

Op 24 februari 2021, 12 maart 2021, 26 maart 2021 en 31 maart 2021 hebben wij per mail aanvullende informatie ontvangen en de volgende bijlage:

- Door Omgevingsdienst Noord-Holland Noord op 3 juni 2020 afgegeven ontheffing voor het betreffende onderzoek gedurende 2020-2025 met zaaknummer OD.304000.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, Wnb hebben wij op 15 oktober 2020 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1 en 3.3 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De wilde eend (*Anas platyrhynchos*), de smient (*Anas penelope*), de wintertaling (*Anas crecca*), de pijlstaart (*Anas acuta*), de krakeend (*Mareca strepera*), de slobeend (*Anas clypeata*), de kuifeend (*Aythya fuligula*) en

de tafeleend (*Aythya ferina*) zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Op grond van artikel 3.1 van de Wnb is het verboden de eenden opzettelijk te doden of te vangen (eerste lid).

Op grond van artikel 3.3 van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Beoordeling

Aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het onderzoek naar het voorkomen van vogelgriepvirussen in wilde vogels dat sinds 1998 uitgevoerd wordt door het Erasmus MC. Dit is onderdeel van een groot langlopend surveillanceprogramma binnen het onderzoeksinstituut waarin wilde vogels worden getest op de aanwezigheid van vogelgriepvirussen en antilichamen tegen deze vogelgriepvirussen (DEC-protocol: Erasmus MC nr. 122-11-31 'Influenza A virus surveillance in wilde vogels'). De onderzoekshandelingen zijn als volgt:

- jaarrond vangen van eendachtigen in eendenkooien op diverse locaties door ervaren kooikers;
- monsternames ter plaatse door middel van uitstrijkjes van de cloaca;
- direct na monsternames vrijlaten van de vogel op (zichtafstand van) de vanglocatie.

Het Erasmus MC heeft in 2010 en 2015 hiervoor reeds ontheffing gekregen van RVO, de laatste met kenmerk FF/75A/2014/054. Eendenkooien mogen bij wet opereren tijdens het jachtseizoen van de wilde eend (15 augustus tot en met 31 januari). Deze aanvraag richt zich op het gebruik van eendenkooien in Zuid-Holland voor het vangen van eendachtigen buiten het jachtseizoen ten behoeve van het onderzoek.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Bij het verzamelen van vogelgriepvirus subtype-specifieke antilichamen bij wilde vogels is het noodzakelijk dat de vogels gevangen worden om een monstername te kunnen uitvoeren. Het onderzoek, en daarmee de vangsten, gaan jaarrond door en gebeurt met eendenkooien. Voor zover de vangacties plaatsvinden tijdens het jachtseizoen is hiervoor de vigerende ontheffing van de betreffende kooikers welke worden ingezet van toepassing. Buiten dit seizoen niet, wat maakt dat hiervoor ontheffing is gevraagd.

Jaarlijks worden er in totaal gemiddeld 10.000 samples genomen. Dit is ruim geschat op basis van het vangen en vrijlaten van 5000 eenden. Het uiteindelijke aantal is echter sterk afhankelijk van verschillende factoren waaronder het weer en de hoeveelheid voedsel die te vinden is buiten de eendenkooi. Tijdens het broedseizoen is dit minder frequent dan in het jachtseizoen. Echter, de piek ligt in de later zomer tot vroege winter wanneer de winterpopulaties binnenkomen.

Na het vangen worden de vogels bemonsterd op de aanwezigheid van influenza virussen door het afnemen van een uitstrijkje van de cloaca en/of keel met een steriel wattenstaafje en direct weer vrijgelaten. Met de uitvoering van het onderzoek worden individuen van de wilde eend, de smient, de wintertaling, de pijlstaart, de krakeend, de slobbeend, de kuifeend en de tafeleend gevangen. Hiermee wordt de verbodsbepaling in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb overtreden.

Vangmiddelen

Op grond van artikel 3.25, eerste lid, van de Wnb, moeten in een ontheffing de middelen worden aangewezen die voor het vangen van dieren worden gebruikt. De meest geschikte methoden zijn soortspecifieke vangmethoden. In het geval van eendachtigen zijn dit eendenkooien, zoals beschreven in

paragraaf 3.3 van het Projectplan. Dit is daarmee de meest optimale keuze voor de methode. Er is met deze methode al jaren geen beschadiging van vogels gemeld. De eisen waaraan de eendenkooien dienen te voldoen alsmede de kwalificaties waaraan de kooiker moet voldoen zijn opgenomen in de Regeling wet natuurbescherming (art. 3.5, 3.22 en 3.23). Nu reeds sprake is van bestaande eendenkooien met vigerende ontheffing voor de jacht is hier in voorliggende aanvraag niet nader aan getoetst.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de eendachtigen tot een minimum te beperken worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in hoofdstuk 3 van het Projectplan. De aantallen dieren die gevangen worden, worden bijgehouden door het Erasmus MC, evenals metadata over soort, leeftijd, geslacht, vanglocatie en -datum. Er is continue analyse van de resultaten om een zo optimaal mogelijke balans tussen detectiekans en aantallen dieren te behouden, als onderdeel van het streven naar het om niet meer te vangen dan noodzakelijk. Daarop wordt de bemonsterintensiteit per locatie afgestemd.

Het Erasmus MC werkt uitsluitend samen met bevoegde en geregistreerde eendenkooikers. Alle vangsthandelingen worden daarnaast uitgevoerd door experts op het gebied van het vangen en hanteren van vogels en zijn ervaren in het nemen van de monsters. Zij zien toe op de veiligheid en gezondheid van de betrokken vogels van het moment van vangst tot na het vrijlaten. Dieren worden vrijgelaten op de locatie van vangst, of op zichtafstand hiervan, op een dusdanige locatie binnen bestaand leefgebied dat zij hun soortgenoten kunnen vinden en in hun vertrek niet gehinderd worden door mensen of obstakels behorend bij de vangst.

Staat van instandhouding

De onderzoeksmethode van het EMC is erop gericht om zo min mogelijk van invloed te zijn op de staat van instandhouding van soorten. Door de wijze waarop de dieren gevangen, gehanteerd en vrijgelaten worden, zijn er geen tijdelijke dan wel permanente negatieve effecten op de populatie van de soorten te verwachten. De vogelvangsten alsmede de overige handelingen (het nemen van uitstrijkjes binnen de kaders van het onderzoek) zijn vrijgesteld van vergunningplicht onder de Centrale Commissie Dierproeven omdat deze op basis van eerder onderzoek en ervaring als niet invasief worden beschouwd en geen gevolgen hebben voor de betrokken vogel.

Het vangen wordt op frequente maar niet op vastgestelde momenten en op diverse vastgestelde locaties gedaan middels eendenkooien. Tijdens het broedseizoen wordt het vangen, nemen van uitstrijkjes en in vrijheid stellen uitsluitend gericht uitgevoerd op de wilde eend. Buiten broedseizoen en deels binnen het jachtseizoen (doorgaans 15 augustus tot en met 31 januari) worden naast de wilde eend ook andere eendachtigen (smient, wintertaling, pijlstaart, krakeend, slobeend, kuifeend en tafeleend) bemonsterd.

De vangsten met eendenkooien zijn gesitueerd op vaste locaties waar de eenden zelf naartoe moeten komen. Het is aannemelijk gemaakt dat verstoringen van broedgevallen in het broedseizoen op voorhand uitgesloten kunnen worden omdat broedende dieren op het nest blijven zitten en zodoende niet zelfstandig naar de eendenkooi toekomen. Met de uitvoering van het onderzoek zijn geen negatieve effecten te verwachten op het voortplantingssucces.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de uitvoering van het onderzoek niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de wilde eend, de smient, de wintertaling, de pijlstaart, de krakeend, de slobeend, de kuifeend en de tafeleend.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang 'onderzoek of onderwijs' en in het belang van de volksgezondheid. In het wild levende vogels kunnen drager zijn van influenzavirussen. In zeldzame gevallen kunnen sommige virustypen overgaan van dier naar mens. Om de verspreiding van virussen door vogels te kunnen onderzoeken is het noodzakelijk wilde vogels te vangen om een monsternamen te kunnen uitvoeren.

Door het meten van vogelgriepvirus subtype-specifieke antilichamen in het bloed van wilde vogels kan een beeld gevormd worden van de HPAI en LPAI infecties van vogels ten tijde van afwezigheid in Nederland (historische prevalentie). Door deze profielen tussen de jaren van de looptijd van dit projectvoorstel te vergelijken en naast de aanwezige historische data te leggen kunnen veranderingen in antilichaamprofiel per vogelsoort en per vogelgriepvirus subtype worden gemonitord. Daarnaast wordt met dit onderzoek ook een indruk van de immunusstatus van populaties verkregen en kan een beter beeld gevormd worden van de relevante vogelsoorten voor LPAI en HPAI surveillance.

Veranderingen in vogelgriepvirus-specifieke antilichaampatronen kunnen gebruikt worden als aanwijzing voor veranderingen in vogelgriepinfecties of verandering in circulerende vogelgriep subtypen. Wanneer deze informatie wordt gecombineerd met informatie uit de actieve virussurveillance (het aantonen van actieve virusinfecties) in wilde vogels kan ontdekt worden of bepaalde subtypen zich verspreiden of van gastheer veranderen en daarmee mogelijk een dreiging vormen voor de pluimveehouderij en de volksgezondheid in Nederland. Data uit deze serologische surveillance zullen dan ook ondersteuning bieden bij het vormen van beleid met betrekking tot preventieve maatregelen voor LPAI en HPAI infecties bij bedrijfspluimvee die bijdragen aan zowel het welzijn van deze dieren, maar ook aan volksgezondheidsaspecten van deze griepvirussen. In Nederland wordt de beslissing om pluimvee preventief op te hokken gemaakt op het moment dat er enig bewijs is voor de aanwezigheid van HPAI H5 of H7 virussen in wilde vogels. Serologische surveillance heeft een hogere statistische power dan virologische surveillance omdat er retrospectief gekeken kan worden welke soorten een mogelijke dreiging vormen voor het verspreiden van HPAI H5 of H7 virussen naar pluimvee. Serologie biedt ondersteuning bij de beslissing over het preventief ophokken van pluimvee doordat met serologie verandering in de circulatie van HPAI H5 of H7 virussen in wilde vogels in de periode dat zij zich niet in Nederland bevonden kunnen worden bepaald. Het toenemen van een H5- of H7-specifieke antilichaam prevalentie duidt op het recent circuleren van deze virussen met risico op introductie van deze virussen in Nederland.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang van dit onderzoek voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de eendachtigen, die als gevolg van de uitvoering van de activiteit optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het doel van het onderzoek is een beeld krijgen van de jaarrond infecties van vogelgriep in wilde vogels, het bestuderen van de epidemiologie hiervan en het gebruik van deze data om tijdig preventieve maatregelen voor pluimvee te kunnen ondersteunen. Deze doelen vragen een jaarronde monitoring. Het op continue basis bemonsteren van wilde eenden / eendachtigen gedurende het jaar is noodzakelijk om te begrijpen wanneer introducties plaatsvinden waarbij dergelijke virussen worden overgedragen vanuit wilde vogels naar pluimvee. Vogelgriep in wilde vogels is een proces dat vele soorten treft en onderhevig is aan seizoenseffecten en stochastische processen waardoor dit onderzoek per definitie langlopend is om trends te kunnen ontdekken en verschillen in de tijd op te kunnen merken.

De locaties zijn zorgvuldig gekozen op basis van hun jarenlange staat van dienst in het vangen van wilde eenden. De daarvoor gebruikte eendenkooien staan onder beheer van eendenkooikers met een geldige kooikers akte. Eendenkooien zijn statische locaties waar de eenden zelf naartoe komen. Er is geen alternatief voor de gekozen locaties en periode van uitvoering die leidt tot minder negatieve effecten op de betreffende soorten. Dit onderzoek kan niet uitgevoerd worden met andere soorten omdat juist eendachtigen gastheersoorten van vogelgriepvirussen zijn.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er voldoende is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Wij achten voldoende onderbouwd dat, wanneer het onderzoek op de voorgenomen wijze wordt uitgevoerd met de toegepaste middelen en methoden, zo veel

mogelijk rekening wordt gehouden met de betrokken soorten. Er zijn geen bevredigende alternatieven aanwezig om de benodigde inzichten te verkrijgen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wnb worden verleend.